

"Ki viszi át fogában tartva a kultúrát, a könyvet a túlsó partra?" Beszélgetés könyvről, olvasásról

Tóth-Máthé Miklós íróval

2010. november 20-án kovásznai testvériskolánk diákjai Tóth-Máthé Miklós Mi lett volna ha...? című egyfelvonásos drámáját adták elő nálunk. Erre az eseményre meghívtuk a művész urat is. Az előadás után beszélgettem vele, főleg az olvasásról, a könyvekről. Szóba került azonban az írás is.

Először megkérdeztem, hogy íróként mit tart fontosnak egy könyvben?

Válasza: „Azt, amit az író önmagában véve fontosnak tart leírni. Van, ami csak egy novellát igényel, van, ami egy regényt, és van, ami eleve drámába kívánkozik.” Több novelláskötete jelent meg. Ezt a műfajt kedveli. A novella - ahogy ő fogalmaz - a dráma kisöccse. Nagyon feszesnek kell lennie. „Ott nem lehet hosszan „elejtőzni” a témán.” Kosztolányit idézte: „Nincs időm röviden írni.” (Ezzel arra utalt, hogy bizony az időt veszi igénybe, amikor úgy próbál megírni egy jó novellát, hogy az nagyon feszes, nagyon jó legyen.) Megtudtam azt is, hogy beszélgetőpartnerem diplomás színész, aki kilenc évig játszott különböző színházakban, míg végül úgy döntött, hogy író lesz, mert a színész - ahogy fogalmazott-, rendkívül kiszolgáltatott. Ugyanakkor előbb készült írónak, mint színésznek. Még gimnazista korában kezdett írogatni kis elbeszéléseket. Majd elcsábította a színház, de-az ő szavai szerint- „Aztán Isten úgy akarta, hogy író legyek.” 1971-ben jelent meg első novellája, mára körülbelül 33 kötetét adták ki, és nyolc drámáját mutatták be. Most készülnek a kilencedik premierjére.

A következő kérdésem az volt, hogy emlékszik-e az első könyvre, amit elolvasott?

Pontosan nem tudott erre válaszolni, de Petőfi verseire emlékezett. Kamaszkori olvasmányélményei jobban megmaradtak. Édesapja református pap volt Tiszalúcon, akinek voltak sorozatban megjelent kötetei kis könyvtárában. Többek között a sárga fedelű Gárdonyi- életmű kiadást fedezte fel, s emelte le a polcról Tóth-Máthé Miklós. Annyira megszerette Gárdonyi Gézát, hogy végigolvasta minden regényét. Az Egri csillagok volt rá a legnagyobb hatással, de persze a többi műve is tetszett neki. Gárdonyit írói elődjének is tekinti.

Melyek a mostani kedvenc olvasmányai? - kérdeztem ezután.

„Tóth-Máthé Miklóstól szoktam olvasni.” - válaszolta a tőle megszokott derűvel, s Krúdy Gyulát idézte: „Ha egy jó könyvet akarok olvasni, írnom muszáj egyet.” Ő is így van ezzel. Majd hozzáfűzte: kevés szabad ideje ellenére igyekszik „megorrontani”, hogy mit érdemes elolvasni, mit nem. Elmesélte, hogy annak idején kamaszként irgalmatlan nagy dolog volt számára az, hogy Író, Könyv. El se tudta képzelni szinte azt se, hogy az író - nála pl. Gárdonyi - valóságos ember lenne. Említette, hogy az édesapjának volt két vagy három dedikált könyve is, és kissrácként nézegette benne az író aláírását, kézjegyét. Ám ahogy telt- múlt az idő, és ő is író lett, megszűnt a varázs, amit kamaszként átélhetett.

Ugyanez történt a színészettel is. Diákkorában nagyon jó társulata volt a Csokonai Színháznak - mindig volt bérlete, vagy ha nem, fölment a kakasülőre. „Fantasztikus érzés töltött el, ahogy szétment a függöny, és kilengett a semmivel össze nem téveszthető sajátos színházillat.” Arra vágyott, hogy ő is ott játszhasson. Amikor aztán színész lett, azt a bizonyos „varázst”, amelyre kissrácként rácsodálkozott, már neki kellett megteremteni a színpadon.

Szerinte az igazi író értéket közvetít, mert belülről erre predesztináltatott. Nagyon mélyről kell ezt művelni. Ugyanígyennek látja a színművészetet. Ahogy mondta, a színpadon a színész rögtön lebukik, ha nem éli át a szerepét. Akkor kezd el köhécselni a közönség. Amikor áttért az írói pályára, éppúgy tisztelte az olvasóit, mint a közönséget. S arra volt büszke, ha egy paraszttasszony ugyanúgy el tudta olvasni a könyveit, akár egy professzor, anélkül, hogy engedményt tett volna a nyelvben. „S meg kell neked mondanom, minél idősebb az ember, annál nagyobb a felelősség.”- tette hozzá. A Pecúrok című könyve minden református általános iskolában kötelező olvasmány lett. Most a kisdíákok azt nézik, hogy: Jé, ez a Tóth-Máthé Miklós! Ezt az érzést irigyli kicsit tőlük, mert ők még a varázslatban élnek.

Megkérdeztem, hogy miért tartja fontosnak, hogy a gyerekek vagy akár a felnőttek olvassanak, hiszen a mai világban ez kezd háttérbe szorulni.

Azt válaszolta, hogy szerinte soha nem fogják a könyvet a gépek háttérbe szorítani, mert a könyvnek van valami bensőséges hatása. Valami, ami kézbe vehető, ami otthonos, amit nem lehet pótolni. „Ha én lefekszem az ágyba, akkor nem a lemezt akarom nézni, hanem a könyvet fürkészní.” Belátta, hogy most nehezebb helyzetük van a könyveknek, de véleménye szerint át fogják vészelní ezt az időszakot is. Nagy Lászlónak a verséből idézett:

„Ki viszi át fogában tartva a szerelmet a túlsó partra? ” Aztán ezt átírva mondta: „Ki viszi át fogában tartva a kultúrát, a könyvet a túlsó partra? ” Mindenképpen reménykedik, hogy lesz, aki átvigye.

Arra a kérdésemre, hogy **gyermekkorában olvastak-e mesét neki, illetve ő olvasott-e mesét a gyermekeinek**, a válasza nagyon érdekes volt.

Négy gyereke van, s három unokája is. A legkisebb egy négyesztendős kislány. A gyermekeinek nemcsak mesét olvasott, hanem egész regényeket, részletekben. Úgy nőttek fel, hogy megismertek nem is egy művet. Így olvasta nekik pl. az Egri csillagokat, A Pál utcai fiúkat, a „Légy jó mindhalálíg”-ot. Az előbb említett alaplűvek mellett természetesen a számukra legnagyobb író, Tóth-Máthé Miklós Pecúrok című regényét is felolvasta nekik. Sőt írt is nekik meséket.

Ezután a mostanában divatos, sorozatban megjelenő könyvekről érdekelt a véleménye.

Harry Potter, A Gyűrűk Ura, Alkonyat....Viszolyog ezektől. Egyiket sem olvasta el. Beleolvasott ugyan a Harry Potterbe, de egyáltalán nem tetszett neki. Idegennek, mesterkéltnek, kicentizettnek érezte. Iparos munkának nevezte.

Végül azt kérdeztem, hogy **eddigí életművéből mely könyvet ajánlaná szívesen az olvasóknak?**

Miként a csillagok címmel megjelent négy történelmi regényét tartalmazó kötetét ajánlotta. Négy hatalmas formátumú emberről szólnak ezek a művek: Méliusz Juhász Péterről, Károli Gáspárról - akiről aztán monodrámát is írt, amely most megy a Csokonai Színházban -, Szenci Molnár Albertről és Ráday Pálról. Írásaira azt mondják, hogy nagyon szépen beszélteti bennük a hőseit. Regényei mellett jó szívvvel ajánlja történelmi drámáit is, melyek egy kötetben nemrégén láttak napvilágot Tűz és kereszt címmel.

Számomra nagy élmény volt ez a találkozás.

A riportot készítette Szabó Nikolett 11. D osztályos tanuló